

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁST STRANÁCH.

Predplatná cena :
Na celý rok — — — — 4.— koruny.
Na pol roka — — — — 2.— „
Na štvrt' roka — — — — 1.— „
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :
Dr. ALEXANDER ERNSZT,
páp. komorník.
Za vydanie zodpovedný
JÁN MOLNÁR, prälát

Redakcia a vydavateľstvo :
Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám
sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin
ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify.
Rukopisy sa nazpáknedávajú.

Prísne posudzovanie vlády.

Nastal čas, aby snemovňa vyslancov prísne posudzovala účinkovanie vlády a bez všetkých ohľadov ťahala ju na zodpovednosť.

Samovláda pracovnej strany po celom Uhorsku utvorila také pomery, akých ani tu, ani kdeinde ešte nikdy nebolo. Poriadok dorábania k výžive potrebných článkov pomútila ~~sie~~ sve-

tovej vojna, s trochu dobrým úmyslom ale mnoho by sa bolo dalo urobiť k zamedzeniu hospodárskych nerestí a k umenšeniu všeobecnej biedy. Miesto toho vláda a jej medzítka, polovičatými, nepremyslenými, v každom ohlade nezodpovednými nariadeniami, všetko ešte viacej pomútily.

Mestá hladujú. Dediny trpia nedostatok. Dnes-zajtra tak ďaleko prideme, že ľud nebude

Prísaha jeho veličenstva kráľa Karola IV.

(Z novin «Est».)

v stave ťažké práce vybavovať okolo obrábania hospodárstva. Ručné pracovné sily vždy zriedkavejšie sú po obciach. V dedinách okrem žien vídať už len starcov a nedospelých mladíkov. Kvety dedín nachodia sa v strelných zákopách. Z ich srdca otvárajú sa krvavé ruže. Svet by sa nazdával, že za rodiny hospodárov, priemselníkov, robotníckej triedy, ktorí s opovržením smrti bojujú a krvácajú za celú krajinu, všetko urobila vláda. Horkyže! Vláda pracovnej strany ľudským spôsobom nestará sa ani o tých, čo utratili svojich dorábateľov chleba alebo čo stali sa osobnými obeťami svetovej vojny.

Kresťanská ľudová strana snemová darmo žiadala posiaľ od vlády, aby válečné podpory boli zdvihnuté a spravodlivo usporiadané, aby invalidni, zmrzačení naši hrdinovia lepšie boli zaopatrení, aby válečné siroty a vdovy dostávaly väčšie pensie a zodpovedné príspevky výchovy. Tiszová strana bez srdca a kresťanského milosrdenstva, týmto ubohým nechce ku pomoci prispieť. Kresťanská ľudová strana snemová neustále žiada, aby od vojenčiny len tí boli oslobodení, čo opravde pracujú a nie nepočtené množstvo zahálajúcich, v kaviarňach vysedávajúcich darmožráčov, pracovnej strane ale milšie je od vojenčiny oslobodenie židov, úradníkov, ako ľudu hospodárskeho, bo veď veľkého počtu bankári, sklepnícki fičúri, všelijakých centromov rytieri, všetci sú Tiszoví vojaci. Spojená opozícia a v prvom rade kresťanská ľudová strana snemová, rozhodne a dôrazne znovu žiada, aby hrdinským členom bojujúcej armády udelené bolo volebné právo. Bez tohoto nemožno ani myslieť na lepší a stále blahonosný obrat v Uhorsku.

Vláda pracovnej strany veľmi ľahkovážne, ba zcela strannicky pokračuje aj pri rekvirovaniach. Proti tomuto tiež zdvihneme mohutné slovo. Najneohrozenejšie ale budeme posudzovať takrečených válečných úžerníkov. Čo títo už stvárajú s úbohým ľuďom, to je do neba volajúci hriech. Každého mravne smýšľajúceho človeka krv musí sa pobúriť nad broznými cenami, aké pýtajú za odev, čižmy, hospodárske články. Preto včul celá spojená opozícia uzavrela, že najostrejší boj povedie proti neriadom pracovnej strany. Presvedčení sme, že v tomto vážnom boji s nami bude pospolitý ľud celej krajiny.

Ďalší boj.

Jeho veličenstvo kráľ Karol ako bol nastúpil trón svojich predkov a jeho spojenec nemecký cisár Vilhelm obrátili sa ku nepriateľom, aby ďalšie krviprelievanie bolo zastavené a začalo sa vyjednávanie o podmienkach pokoja. Na toto čestné, mužské a ľudomilné vystúpenie správcovia nepriateľských štátov odpovedali, že tento návrh pokoja je slučkou, do ktorej si antant hlavu nevloží, že je klepcom, do ktorého skočil bolo by ľahkomyseľnosťou. Odvrhli návrh pokoja a svojim, po pokoji túžiacim národom hlásajú, že Nemecko pošliapu a našu monarchiu rozdrobia, teda nech nebanujú za pokojom, ktorý im bol ponuknutý.

Na to dvaja panovníci, cisár nemecký a jeho veličenstvo kráľ uhorský, v denných rozkazoch obrátili sa ku svojim armádam na suchu a na mori, z ktorých nielen naši hrdinovia, nielen národy rakúsko-uhorskej monarchie a Nemecka, ale aj po pokoji túžiace národy nepriateľských štátov zvedia, že nie my sme nepriateľmi pokoja, lež vlády nepriateľských štátov, že nie na nás padá zodpovednosť za ďalšie krviprelievanie, lež na nich. Naši nepriatelia sú v tomto hriešni. — Boh mi je na toto svedkom! — hovorí jeho veličenstvo náš mladý kráľ, ktorý ako apoštolský kráľ neberie do úst meno Božie nadarmo.

Dve proklamácie, ktoré na veky zostanú pamätnými listinami tejto vojny, podávame doslovne.

Vojenský rozkaz jeho veličenstva apoštolského kráľa Karola.

Vojaci! Viete, že ja a so mnou spojení panovníci urobili sme pokus, aby sme rovnali cestu pokoja, po ktorom túži celý svet. Naši nepriatelia teraz dali odpoveď. Bez toho, že by znali podmienky, odmietajú podávanú im pravicu.

Spolubojovníci, *opäť sa k vám nesú Moje volajúce slová.*

Vaša zbraň počas dosiaľ takmer tridsať mesiacov trvajúcej vojny hovorila dosť jasne. *Aj ďalej nech hovorí vaša hrdinskosť a neohrozenosť!*

Ešte nebolo dosť z obetí. Ešte musíme viac

priniesť. Naši nepriatelia sú v tomto hriešni. Boh mi je svedkom.

Štyri nepriateľské kráľovstvá pošliapali ste spolu s hrdinskými armádami našich spojencov, dobyli ste mohutné pevnosti a veľké územia ste podmanili zo zeme nepriateľov. Majitelia moci nepriateľov ešte i teraz zavádzajú svoje národy a armády tou nádejou, že v ich osude ešte môže nastať obrat. *Nuž teda, vy sa musíte s nimi prísne porátať!*

Naplnený hrdou dôverou v Moju zbrannú moc, stávam si na čelo vašich radov.

S Bohom napred!

Dané vo Viedni, 5. januára 1917.

Karol, v. r.

Vojenský rozkaz nemeckého cisára.

Mojej armáde a Mójmu válečnému námorníctvu!

Spolu so Mnou spojenými panovníkmi navrhol som našim nepriateľom, aby sme čím skôr začali vyjednávanie o pokoji. Naši nepriatelia odmietli Mój návrh. Vo svojej lačnosti po moci chcú Nemecko zničiť.

Vo vojne budeme pokračovať!

Pred Bohom a svetom ťažká zodpovednosť za tie hrozné obeť, od ktorých som vás chcel ušetriť, padá na nepriateľské vlády. V pohoršení nad opovážlivým útokom, v obrane našich najsvätejších pokladov a preto, aby ste vlasti zabezpečili blaženejšiu budúcnosť, sa zaoceľujte.

Naši nepriatelia nechceli dohodnutie, ktoré som im ponukol. *S Božou pomocou naša zbraň ich k tomu prinúti.*

Hlavný válečný stán, 5. januára 1917.

Vilhelm I. R.

Či bude pokoj?

Wilson navrhol konferenciu pokoja.

Wilson, predseda Spoj. Štátov Severnej Ameriky, 22. decembra všetkým vojnou vedúcim krajinám poslal kábelovú notu, v ktorej považuje za oprávnené navrhnúť porovnanie náhľadov o podmienkach pokoja, čo musí predchádzať vyjednávanie o konečnom pokoji a v čom neutráli práve tak, ako vojnou vedúci sú hotoví brať úplnú a zodpovednú účasť. Pokoj je snáď bližšie, než sa nazdávajú. Podmienky, o ktorých si vojnou vedúci pevne myslia, že sa ich musia priorizovať, nie sú natolko neporovnateľné, nakoľko sa toho obávajú. Zamenenie náhľadov by aspoň slobodnou urobilo cestu ku jednej

konferencii a nádej trváceho pokonania sa národov by priviedlo bezprostredne blízko. Predseda nenavrhuje pokoj, lež vlastne navrhuje len to, aby sa pátralo v tom smere, aby sa neutráli a vojnou vedúci dozvedeli, že za kolký čas možno čakať pokoj. Úfa, že odpoveď do svetových záležitostí prinesie nové svetlo.

Predostretý návrh predseda už od dávnejšieho času uvažoval. Predseda mal isté obavy v tom ohľade, aby návrh sdelil v terajšom položení, pretože môže zavdať príčinu ku predpokladaniu, ako by v akcii ústredných mocností za pokoj chcel zástoť hrať. Na návrh predsedu nota ústredných mocností nemala žiadny účinok a predseda svoju akciu bol by odročil dotiaľ, kým ústredné mocnosti nedostanú odpovede na svoju notu; ale bol presvedčený, že jeho návrh na záležitosť pokoja spolu s iným návrhom podobného cieľa môže byť účinlivejší.

Predseda navrhuje, aby bola hľadaná čím skôr príležitosť ku tomu, aby všetky vojnou vedúce strany mohli rozvinúť svoje náhľady o tom, že s akými podmienkami by bolo možno vojnou skončiť a že aké dohodnutia by sa mohli stať, aby sa podobnému konfliktu v budúcnosti vyhnúť mohlo. Toto by sa malo stať na taký spôsob, ktorý umožňuje porovnanie vzájomných mienok. Predsedovi Wilsonovi je celkom jedno, že jaký prostriedok použijú na tento cieľ. Veľmi by sa tešil, keby mohol prispieť ku dosiahnutiu tohto cieľa. Aj na to bol hotový, aby sám začal iniciatívu, ale nechcel by ustáliť spôsob a prostriedky, oproti tomu prijme každý taký prostriedok, ktorým by bolo možno docieľiť tento veľký cieľ. Predseda osmeluje sa poukázať na to, že ciele, ktoré sú dľa štátnikov vojnou vedúcich štátov cieľami tejto vojny a ktoré vo veľkých rysoch už s oboch strán oboznamovali, v patričných krajinách a na celom svete sú v podstate totožné.

Jestli chcú vo vojne pokračovať za neisté ciele, kým sa jedna alebo druhá skupina vojnou vedúcich nevysilí; jestli aj napozatým chcú obetovať milióny a milióny ľudských životov, kým jedna alebo druhá stránka ostane celkom bez ľudí; keď chcú vzbudiť takú zášť a takú zúfalosť, ktorú potom už nebude možno ulaviť, vtedy nádej pokoja a dobrovoľné spoluúčinkovanie slobodných národov stane sa celkom marným.

Táto vojna, života celého sveta sa najhlbšie dotýka, každý člen veľkej rodiny ľudstva cíti hrúzy tejto páru nemajúcej vojny. Ani jeden národ vzdelaného sveta nemôže povedať, že nestojí pod vplyvom vojny a že by bol zabezpečený proti jej škodlivým účinkom. Ale ciele, za ktoré sa vojna vedie, celkom presne nikdy neopísali. Vodcovia jednotlivých vojnou vedúcich štátov vo veľkých ťahoch rozpovedali ciele vojny, v celku ale tieto ciele zdajú sa totožnými. Zpomedi povolaných a príslušných rečníkov krajín ale nikto neoboznamoval určité ciele, ktorých dosiahnutie by postačilo ku zakončeniu vojny.

Možné je, že pokoj je bližšie, než sa nazdávame a že podmienky, ktorých sa vojnou vedúce štáty pridržujú, nie sú také nevyrovnateľné, ako si myslia; zamenenie

myšlienok by aspoň kliesnilo cestu ku porade. Predseda nenavrhuje uzavretie pokoja, nechce ani sprostredkovať, lež len jednoducho navrhuje, aby sa začalo vzájomné pátranie na vyskúmanie toho, čo si neutrálne štáty práve tak žiadajú, ako vojnu vedúci, že ako blízko je prístav pokoja, po ktorom celé ľudstvo vrúcnu a so vždy vzrastajúcou túžbou baží. Predseda na svoj krok úfa takú odpoveď, ktorá na polozenie sveta vrhne nové svetlo.

V záujme zabezpečenia budúceho pokoja sveta urobí sa majúce kroky ľud a vládu Spojených Štátov práve takým, do života siahajúcim spôsobom a bezprostredne zaujímajúcim, ako ľud a vlády vojnu vedúcich štátov. Krem toho obránenie menších a slabších národov proti krivde a násiliu je práve takou živou túžbou vlády Spojených Štátov, ako vlády iných štátov. Vláda Spojených Štátov, nielen ochotne, lež s najväčšou horlivosťou je náklonná ponúknuť ku dosiahnutiu tohto cieľa všetok svoj vplyv a všetky k službe stojace prostriedky. Predovšetkým ale treba skončiť teraz zúriacu vojnu. Že za jakých podmienok by sa to mohlo stať, ohľadom toho vláda Spojených Štátov teraz nemôže podať návrh, predseda ale cíti, že jeho právom a povinnosťou je vojnu vedúce štáty upozorniť na ich veľké záujmy okolo skončenia vojny, pokiaľ sa obáva, že jeho upozornenie v neskoršom čase by už neskoro bolo a pokiaľ sa obáva, že polozenie neutrálnych štátov, ktoré už aj teraz je takmer neznesiteľné, v budúcnosti stane sa celkom neznesiteľným a konečne, pokiaľ sa toho obáva, že civilisáciu môže stihnúť taká škoda, ktorú by nikdy nebolo možno ani napraviť, ani vynahradit'. Predseda následkom toho cíti sa úplne oprávneným, aby navrhol súrne porovnanie náhľadov a ustálenie podmienok, ktoré môžu byť základom konečného dohodnutia ku zpäťvedeniu svetového pokoja, po ktorom každý túži.

*

Na slachetné navrhnutie predsedu Spojených Štátov Severnej Ameriky, mocnosti antantu odpovedaly uverejnením ich podmienok, na ktorých základe náklonné by boli pojednávať o uzavretí pokoja. Dľa týchto podmienok: Uhorské, rakúske a nemecké vojská hneď by sa mali vypratať z celého územia, ktoré podmanily od Rigy až po Karpaty. Územia Rumunska, Srbska, Čiernej Hory a Albánie majú byť zcela vyprázdnené. Monarchia má byť rozkusovaná v prospech Ruska, Rumunska, Srbska a Čiernej Hory. Taliansko malo by dostať Triest, Korutánsko, Trient, Dalmáciu a Fiume. Nemecké vojská majú sa vypratať z Francúzska. Turecko má opustiť Europu, Carihrad a Dardanelly prepustiť Rusku. Bulharsko má byť rozdelené medzi Rumunskom a Srbskom. Okrem toho ústredné mocnosti (Rakúsko-Uhorsko, Nemecko s ich spojencami) zaviazané majú byť ku vyplateniu obrovskej náhrady.

Tieto návrhy k uzavretiu pokoja opovážil sa predostreť antant, ktorého armády na všetkých bojišťaťoch boli zbité, ktorý v bojoch posiaľ utratil devätnásť mil-

lionov ľudí a ktorý, vzdor hrozným ztratám územia, na všetkých stranách, nehanebne vystatuje sa ako víťaz a ústredným mocnostiam osmeluje sa predostierať podmienky pokoja, aké zostaviť mohol jedine daktorý francúzsky a anglický, absintom a pálenkou whisky omráčený diplomat.

Na tieto potupné podmienky pokoja ústredné mocnosti odpovedajú tým, že neohrozene ďalej mlátia Rusov, Rumunov, Francúzov a Angličanov. Nateraz teda ešte nebude pokoja. Za ďalšie krviprelievania zodpovedné sú mocnosti antantu.

Z válečného zasadnutia krajinského zákonodarstva.

Kresťanská ľudová strana v práci.

Ján Bartos,

krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany okresu zlatomoravského, v jeho reči proti indemnite na veľké chyby a zanedbania vlády poukázal nasledovne:

Veľké zanedbania vlády pofažne zaopatrenia válečných vdov a sirôt.

Ctená snemovňa! Na zodpovedné nariadenia o zaopatrení válečných vdov a sirôt tiež už od dávna darmo čakáme. V rodinách chudobnejšieho osudu pozostali padlých hrdinov nevládu zničiť ľazkosti vyžitia, bez toho, že by neboli prinútení okúsiť biedu. Polozenie najviacerých osirotených rodín je čo možno najneznesiteľnejšie. Veď čo sa dá teraz v mestách alebo aj po dedinách kúpiť z tých 30—40, v najlepšom páde ročítých 120 korún, čo ako podporu dávajú vdovám a srotám padlých hrdinov, keď kilo hovädziny stojí 10—14 korún? V týchto rodinách bieda a hladovanie sú stáli hostia.

Zcela nesprávne sú aj nariadenia týkajúce sa zaobchodenia s pozostavšími na bojišti zomrelých hrdinov. Kým udržiavateľ rodiny bojuje na fronte, jeho rodina dostáva riadne válečnú podporu, aspoň tolko, že z toho ako-tak vyžiť môže. Zaiste preto jej dali válečnú podporu, bo úradne bolo dokázané a vedelo sa o tom, že jej vyžitie bez válečnej podpory neni dostatočne zabezpečené. Keď ale udržiavateľ rodiny padne na bojišti, hmotný stav jeho rodiny pravda sa nepolepší, ba ešte sa o veľa zhorší. Ako možno vtedy žiadať, aby rodina padlého hrdinu potom vyžila z chatrnej podpory mesačných 10—15 korún? Keď na túto kriklavú anomáliu obraciame pozornosť vlády, hneď sú hotoví s tou odpoveďou, že válečná pomoc je len dočasná a po vojne i tak bude sriadená. Po vojne ale čo sa stane s rodinami padlých hrdinov? Alebo snáď je už koniec vojny, alebo už onedlho bude zakončená?

Ešte nemožnejšie je polozenie rodín takrečených zmizlých. Povedzme, že vojaka pošlú na takrečenú predstráž. Nevráti sa zpiatky. Či padol alebo ho zajali, nemožno sa dozvedieť. Jeho meno teda príde do meno-

slova zmizlých, o ktorých nevedia nič istého. Či žije alebo je zajatý, povedať by vedel jedine dobrotivý Pán Boh. Behom mesiacov, tá takrečená listina ztrát, do ktorej sa dostalo aj jeho meno, pochodí úradné miesta a tej veci koncom bude, že rodina naďalej nedostane válečnú podporu. Nemôže ale dostať ani válečnú pensiu, bo o hrdinskej smrti není hodnoverného písma. Dostane ale dočasnú podporu, ktorá mesačne obyčajne obnáša 5—10 korún. Pravda, prosím, toto je zcela nesrozumiteľná vec. Kým meno toho vojaka nepredchádzalo medzi zmizlými, zatiaľ jeho rodina dostávala riadnu válečnú podporu, včul ale, keď hmotné polozenie rodiny sa len zhoršilo, keď boľasť srdca zronenej rodiny porástla, osud jej odbavia niekoľkými korunami.

Záležitost válečných sirôt a vdov vyžaduje rýchlu pomoc. Práve preto povinnosťou vlády je, aby našla spôsob ku tomu, aby dostatočné vyžitie zabezpečujúca, stála a rýchla válečná pomoc bezodkladne bola usporiadaná. Týmto anomáliam súrnou rýchlosťou musí byť odpomožené, bo z toho ináč pre celú krajinu povstanú hrozná nesnádze. Zatiaľ rodinám padlých a zmizlých nevedia dať väčšiu pensiu, nech im aj naďalej dávajú riadnu válečnú podporu. Bo aj toto je záujem vedenia vojny. Vláda každoročne obrovské obnosy vyhadzuje na všelijaké subvencie; (Tak je! z ľavej.) cukrové fabriky ešte aj včul požívajú premávkové výhody, ťažké milióny obnášajúce, loďné plavebné podniky, ktoré počas vojny jednoducho zastavily ich obvody, este aj včul žijú zo subvencií (Tak je! z ľavej), na to ale, aby zdvihli príslušnosti, podpory válečných sirôt, vdov a zmrzačených hrdinov, na to, aby ku pomoci prispeli utečencom, s biedou zápasiacej triede úradníkov, aby možné učinili vyžitie úbohého ľudu, na to vláda vôbec nemá žiadnych peňazí. (Pokračovanie nasleduje.)

Ročné valné shromaždenie Katolickej Ľudovej Jednoty.

V nedeľu, 21. januára, popoludní o 4. hodine v miestnostiach budovy starej snemovne (Főherceg Sándor-úlica) Katolícka Ľudová Jednota vydržiava ročné valné shromaždenie, ktorého predmety sú:

1. Zaháječná reč, drží predseda, skutočný, vnútorný tajný radca Štefan *Rakovszky*.
2. Ročná zpráva, prednáša hlavný tajomník, krajinský vyslanec kresťanskej ľud. strany Štefan *Haller*.
3. Zprávy pokladníka a účty skúmajúceho výboru, volba úradníkov.
4. Prednáška o hospodásko-politických zásadách, drží Franc *Blaskovics*, opát-kanonik, predseda dolno-uhorského hospodárskeho družstva.
5. Druhá prednáška o významnosti a súčasťňovaní sa ľudu v štátnom živote. Drží krajinský vyslanec Gabriel *Ugron*.
6. Tretiu prednášku: Čo máme robiť v záležitosti «Autonomie Katolíkov»? drží dr. Mehlior *Tákács*, jásovársky prepoš, člen krajinskej snemovne veľmočov.

Udalosti svetovej vojny.

Na fronte generálobersta arcikniežata Jozefa: Od Susity na sever a na juh urobené nepriateľské útoky byly zcela bezvýsledné a spojené s veľkými ztratami nepriateľa.

Nemecké čaty na východnom bojišti pozdĺž Dviny a od Dvinska (Dünaburgu) na juh, podobne od Rigy na juh na viac miestach odtisly Rusov z ich posicíi.

Na západnom bojišti Nemcov proti Francúzom a Angličanom, armády dediča bavorského trónu a dediča nemeckého trónu vnikly do viacerých nepriateľských zákop a bez každej ztraty vrátily sa so zajatými Francúzmi a Angličanmi. Vo Francúzsku nariadili náhradné assentírky. Dľa zprávy z Genfu Francúzi boja sa Hindenburga.

Armády generálobersta Mackensena blížia sa ku Galacu.

Na macedonskom fronte uhorské, rakúske, nemecké, bulharské a turecké čaty dosiahly značné víťazstvá. Francúzi odhodlali sa Saraila a jeho armádu odvolať zo Saloník.

Taliani opevňujú ich hranice proti Švajciarsku. Na fronte proti armádam Uhorska a Rakúska Taliani ich útoky obmedzujú len na delostreleckú palbu.

Dľa zprávy došlej z Jassy, rumunská vláda sdeľuje, že zo 600.000 ľudí, s ktorými Rumunsko začalo vojnu, 200.000 padlo alebo je ranené, 100.000 ale zajali.

Kto bude amnestovaný?

Úradný časopis minule uvernil nariadenie ministra pravosúdia, v ktorom je podrobne vypočítané, že kto bude omilostený z príležitosti korunácie? Nariadenie nasledovným zabezpečuje omilostenie:

Omilostení budú všetci do 1. januára tohto roku na tri týždne a na peňažnú pokutu po 200 korún odsúdení. Manželky a vdovy narukovaných, ktoré počas vojenskej služby svojich manželov byly odsúdené na šesť týždňov a na peňažnú pokutu po 200 korún.

Nebudú omilostení tí, ktorí boli odsúdení pre zdravovanie alebo pre úžeru a ktorí už aj predtým boli odsúdení do väzenia.

Súdy však z kráľovho povolenia môžu navrhnúť omilostenie takých vinníkov, ktorí sa zdajú byť hodnými toho, zvlášte ktorých sa terajšia vojna v rodinných alebo majetkových pomeroch ťažko dotýka. Predovšetkým také manželky a vdovy narukovaných, ktoré byly odsúdené na tri týždne väzenia a na peňažnú pokutu od 200 do 400 korún, ačkoľvek ich manželia v tom čase ešte neslúžili, ale potom na vojne zomreli, padli do zajatia, alebo ako invalidi boli prepustení. K omilosteniu môžu byť odporúčaní aj tí, ktorých trest bol vyzdvihnutý, alebo sa pozdejšie stal právoplatným.

Pre priestupok, spáchaný proti monopolu, odsúdení nebudú omilostení. Maloletí len od ztraty slobody môžu byť omilostení, ale od polepsujúcej výchovy nie.

Náčelníci štátnych zastupiteľstiev a okresných súdov, o výšvypočítaných odsúdených majú zostaviť výkaz, ktorý do 10. marca sú povinní predstaviť ministrom pravosúdia.

Nariadenie o mlieku a mliečnych výrobkoch.

Vláda vydala na celú krajinu potahujúce sa nariadenie o privedení do obchodu a o upotrebení mlieka a mliečnych výrobkov. Dľa nariadenia smotánku a vôbec masť obsahujúce mlieko cieľom bezprostredného stravovania do obchodu priviesť neslobodno. Osoby, podniky, firmy alebo závody, ktoré z kravského mlieka už pred 1. januárom roku 1915. začali kľagať syr, v tomto aj ďalej smú pokračovať, ale predseda Stravovacieho úradu dorábanie kravského syra môže obmedziť. Kto len po 1. januári roku 1915. začal dorábať kravský syr, po vypršaní dovolenia ku ďalšiemu dorábaniu potrebuje dovolenie od predsedu Stravovacieho úradu. Takýto nový závod tiež len s dovolením predsedu Stravovacieho úradu slobodno otvoríť.

Cenu masla a tvarohu z kravského mlieka s časom na čas ustáli predseda Stravovacieho úradu. Na lifrovanie kravského mlieka alebo smotánky pred uvedením do života tohto nariadenia uzavretú smluvu kupujúci môže zrušiť, jestli to liferantovi do 15. februára roku 1917. písomne oznámi. Na lifrovanie masla a tvarohu potahujúce sa smluvy sú neplatné, jestli ich do uvedenia do života tohto nariadenia neplnili a jestli v smluve vymienené ceny prevyšujú vrchnosťou ustálenú maximálnu cenu. Kto sa previní proti týmto ustanoveniam, ktoré 15. januára vstúpili do života, môžu ho odsúdiť až na 6 mesiacov zavretia a až na 2000 korún peňažnej pokuty. V krajine maximálna cena masla ešte není ustálená. V Budapešti kilogram masla je za 12 korún 80 halierov, teda asi o korunu lacnejšie ako dosiaľ.

CHYRNIK.

Dar jeho Eminencie knieža-primasa. Deputácia slobodného kráľovského mesta Ostrihomu jeho Eminencii knieža-primasovi odovzdala príspevok, v ktorom mesto pozdravilo jeho Eminenciu knieža-primasa, ako takého, ktorý kráľovský pár pokorunoval. Jeho Eminencia knieža-primas vo svojej odpovedi na pozdrav sdělil deputácii, že vyše 20.000 korún, ktoré na radosť korunácie už dal na postavenie mostu nad Malým Dunajom, dáva nových 10.000 korún, ale prosí mesto, aby nový most pomenovali mostom kráľa Karola IV.

Pápež za Poliakov. Na nariadenie pápeža 21. decembra 1915. v katolíckych kostoloch celého sveta bola zbierka pre Poliakov. Sobjieralo sa 3.791.293 frankov, a síce v Nemecku 1.601.381, v Rakúsko-Uhorsku 308.884, v Spoj. Štátoch Amerických 708.451, v Rusku 88.119, vo Francúzsku 113.439 a v Anglicku 145.000 frankov.

Dar pápeža uhorským, rakúskym a talianskym válečným zajatcom. Z príležitosti vianočných sviatkov poslal pápež dar uhorským a rakúskym válečným zajatcom, nachádzajúcim sa v talianskych táboroch zajatcov. Cestou viedenského nunciusa obdaril i talianskych válečných zajatcov, ktorí sú u nás.

Z biskupstva košického. Do internátu, na utvorenie ktorého osvietený pán biskup košický obetoval 80.000 korún a ktorý potom aj naďalej podporovať chce, v prvom rade majú sa prijať synovia učiteľov a synovia vo vojne padnutých, či invalidmi sa stanuvších hrdinov. S internátom spojená verejná kaplna má sa vystaviť na úctu Kráľovnej Pokoja.

Tohoročné Vianoce bulharského kráľa. Vo sviatok vianočný nitr. biskup gróf Vilhelm Batthány mal panovníckeho hosťa. Bulharský kráľ Ferdinand so svojim synom Borisom — ktorý sa za niekoľko dní zdržoval v Piešťanoch — 24. dec. prišiel do Nitry a ostal tam až do popoludnia druhého dňa, keď sa na osobitnom vlaku vrátil do Piešťan. Kráľ s následníkom trónu účasť bral na všetkých troch sv. omšách, pobožne kľačiac na modliacom stolčeku a počúval aj kázeň. Kráľ z tej príležitosti prepoštovi-kanonikovi, správcevi diecézanskej kancelárie Valentinovi Puchovskému udelil kríž bulharského občianskeho záslužného rádu tretej triedy, biskupskému tajomníkovi Levovi Schmidtovi a biskupskému obradníkovi dr. Ondrejovi Skrabikovi ale kríž štvrtej triedy toho rádu.

Vianočné obdarenie v kéžmarskej nemocnici Červ. Kríža odbavilo sa 23. decembra slávnostným spôsobom v prítomnosti veľkého obecenstva. Miestny rim.-kat. farár Ján Janecko mal k raneným a nemocným vojakom dojemnú reč a potom rozdali im mnohé dary, ktoré obetovali veľkodušní ľudia, aby preukázali svoju vďaku oproti tým, ktorí opustiac všetko, svoje zdravie a svoj život obetujú za nás. Nie jedna slza ligotala sa v očiach hrdinských bojovníkov, zaiste v rozpomienke na svoje vzdialené milé manželky a drahé deti. V nemocnici Červeného Kríža v Tátraszépľaku mali vojaci veľký, bohato ozdobený vianočný stromček a dostali tiež rozličné dary.

Vyznačenie honvédov koš. 9. honv. peš. pluku. Res. frajter Julius Kiszela, kapráli Štefan Rémiás, Ján Hobor, Michal Fucsala, res. kaprál Mich. Bucskó, frajtri Jozef Buszlay, Ludvik Mészáros, Jozef Simon, honvédi: Ondrej Szabatkó, Michal Orsik, Franc Tomajkó, Ján Hanyec, Martin Habcsó, Koleman Schulliesy, Franc Mikula, Matej Paszternák, Ján Orgován, Ondrej Czapkó, Ludvik Szalánczy, Jozef Csecsur, ďalej pred nepriateľom padnutí hovédi: Ludvik Marhefka, Ján Poroklavi, Georg Homicsko, Matej Heszer, Vilhelm Ganowszky, Vazul Cserynýk a Vazul Petrunya, okrem týchto ešte aj landšturmisty: Franc Nótin, Ján Benke, Štefan Javitas, Ludvik Novák a Pavel Lidvin dostali bronzovú medailu hrdinskosti.

Veriaci budzimerskej r.-kat. farnosti v Šáriši na piatu uh. válečnú požičku značili 40.000 korún.

Značenia na piatu uhorskú válečnú požičku vo Spiši. Mesto Levoča značilo 100.000, Mateovská firma Scholz 100.000, vdova grófka Zenová Csáky 30.000, barón Ákoš Wieland 20.000 korún. V Podhradí väčšie obnosy značili: podhradská sporiteľňa 75.000, Štefan Grieger 50.000, Karol Csurmann 30.000, Robert a Andor Vasko 20.000, Anna Kirchmayer 20.000, Lud. Juhász 10.000, Michalová Krupa 6500, Georg Novotny 5000, Koloman Hász 5000, Ludvik a Maria Polonyi 4000, Julia Cseh 3000, Karol Vozarik 2400, kézmarski Slováci 65.000, mühlenbašská urbárna obec 50.000, vyborňanský obecný rychtár Michal Galgon Jaške s manželkou 42.000 (na všetky požičky značil 177.000 kor.) a ostatní vyborňanskí gazdovia 42.000, v hollolomnickom notárskom okrese (Hollolomnica, Jurske, Hodermark, Majerky) gazdovia značili 121.450, v Harikovciach gazdovia značili 11.000, v starovesskej Lud. Banke Magurčania značili 60.000 a v starovesskej sporiteľni 400.000 korún. Veriaci richvaldskej farnosti ďalej značili: z Richvaldu Štefan a Maria Čensčák 1000, Šebastian Gonsorčík 500, Vojtech Štefaňák 400, Bartolomej Irha, Maria Mačuga a Maria Bombara rodz. Merčák po 300, Kat. Bombara Krisanda, Jozef Merčák a Maria Žemjanek po 200, Anna Irha 100, Ondr. Pompa 50 kor., z Hafky Ján a Anna Grivalský 1000 a Alžbeta Želonka 100 korún; veriaci richvaldskej farnosti do 30. dec. značili 43.500 korún.

Z ruského zajatia. Jednoročný dobrovoľník Ladislav Hajnóci, kaprál 34. pešieho pluku, písal do Levoče, že sa od 1. okt. v ruskom zajatí nachádza. Teraz je s inými dobrovoľníkmi v kiewskom tábore zajatcov, tam ostanú ešte dva-tri dni a potom idú ďalej, zaiste do Penzy pod pohorie Uralu, kde všetkých jednoročných dobrovoľníkov posbierajú do veľkého tábora zajatcov. — Od spišskorichvaldskeho mládenca Vavrince Smolena po jednom dlhom roku znovu prišla karotka z ruského zajatia datovaná 23. sept., v ktorej sa ponosuje, že od toho času, ako sa do zajatia dostal (v júni 1915), ešte ani jedno písmo nedostal z domu.

Pozdrav Spišiakom zo sibírskeho Krasnojarska. Zo sibírskeho tábora zajatcov v Krasnojarsku 28. decembra prišla 15. novembra datovaná karotka, v ktorej z príležitosti Nového roku nasledovní zajatí pozdravujú svojich milých krajanov: podplukovník Oskar Erössy, husársky kapitán Mikuláš Ujfalussy, kapitán Z. Ratvay; nadporučíci: Jozef Amster, Ignác Zipszer, Osk. Strompf, Ludvik Pfeifer, dr. Jozef Kiszely, Artur Uhlig, Imrich Krotkovszky, Koloman Turi, Eugen Fox; poručíci: Jozef Szabó, Franc Lovass, Albert Prepeliczay, Julius Szalai, Ondrej Tóth, Rudolf Láng, Ján Novák, Gejza Folkmann, dr. Rudolf Somp, Eugen Scholtz; zástavníci: Arnold Gayan, Štefan Tanhoffer, Peter Ozsvár; kadéti: Franc Lovass, Ludvik Kovács, Aug. Mayer, poštový pomocný úradník Imrich Ficzy, ďalej Jozef Daverio, Aug. Kaltstein, Andor Kasztner, Aug. Róth, Ludvik Witkovszky, Gustav Eichmüller, dr. Ján Palencsár, Pavel Wéber, Ernest Tscheik, Gejza Hajts, Ludvik Báló, Eug. Hercz, Lev Korach.

Vojenské vyznačenia. Na uznanie hrdinského chovania sa pred nepriateľom Ladislav Nagy a pred nepriateľom padnutý Franc Tolnay, poručíci 85. pešieho pluku, dostali rytiersky kríž ráda Franca Jozefa s válečnou ozdobou. Jeho veličenstvo kráľ nariadil, aby za hrdinské chovanie sa pred nepriateľom, Antonovi Müllerovi, poručíkovi 85. peš. pluku, na vedomie bolo dané najvyššie pochvalné uznanie. Spišsko-novovesský rodák Alexander Klein, firer 67. peš. pluku, za hrdinské chovanie sa pred nepriateľom, vyznačený bol medaillou hrdinskosti prvej triedy. Julius Dubay, poručík 85. peš. pluku, ako i Tomáš Czirbeer a Ernest Ernői, poručíci 67. peš. pluku, za hrdinské chovanie sa pred nepriateľom účastnými sa stali najvyššieho pochvalného uznania; to isté vyznačenie sa dostalo i Ernestovi Röslerovi, kapitánovi 85. peš. pluku, a Jánovi Senselovi, res. poručíkovi 67. peš. pluku. Jeho veličenstvo kráľ na uznanie hrdinského chovania sa proti nepriateľovi, K. Rödlerovi, majórovi 85. peš. pluku, udelil vojenský záslužný kríž tretej triedy s válečnou ozdobou. Spišský rodák Desider Neupauer, štábny strážmajster 67. peš. pluku, za smelé a hrdinské chovanie sa pred nepriateľom, vyznačený bol bronzovou a veľkou striebornou medaillou hrdinskosti. Dr. Artur Hóflích, zástavník 67. pešieho pluku, dostal striebornú medaillu hrdinskosti. Spišsko-novovesský rodák Alfred Poman, ktorý na jednom monitori dunajskej flotilly účasť bral v dunajských bojoch, za hrdinskosť preukázanú proti nepriateľovi, dostal strieborný záslužný kríž na stužke medailly hrinskosti. Jeho veličenstvo kráľ nariadil, aby Juliusovi Koósovi, podplukovníkovi 9. honv. peš. pluku, ako i Silardovi Jellenekovi, res. poručíkovi 9. honv. peš. pluku, na vedomie bolo dané najvyššie pochvalné uznanie.

Spišsko-novovesský (iglovský) spolok sv. Jozefa na Vianoce teplým rúchom ošatil 40 chudobných detí; roku 1916. spolok obetoval vyše 1000 korún na dobročinné ciele. Na poslednom zasadnutí spolku hovoril čestný predseda tohto spolku Matúš Pajdussák, duchovný slovenského kostola, o vznešenosti karitatívnych, t. j. dobročinných skutkoch a vysvetlil to, že terajšie spoločenstvo je povinné účasť brať v takých pohyboch. Novovesský všeobecný ženský spolok na Vianoce 53 sirôt a 10 nevládných starcov zaopatril bielizňou, so šatstvom a peniazmi; k tomu cieľu sriadená sbierka priniesla 390 korún a mnoho kusov šatstva.

Spišské válečné milodary. V Tátraszélplaku 16. dec. pomocou rozličných umelcov a milovníkov hudby zariadili veľmi vydarený válečný koncert, ktorý priniesol 600 korún na vianočné dary pre nemocných vojakov tamojšej nemocnice Červeného Kríža. Na vianočné dary pre chorých vojakov nemocnice kézmarskeho Červeného Kríža podolinský spolok Červ. Kríža obetoval 100 a Ernest Bethlenfalvy z Hunsdorfu tiež 100 korún; dr. Anton Kégel z Javoriny tejže nemocnici daroval jeleňa. Mesto Nová Ves (Igló) pre ranených a chorých vojakov, opatrovaných v tamojšej rezervnej nemocnici, darovalo 300 korún.

Lekári Nemecka vo vojne. Dľa výkazov listiny ztrát armády nemeckej ríše padlo 395 lekárov; následkom nemoce, nadobudnutej na bojišti, zomrelo 214 lekárov; počet ťažko ranených lekárov obnáša 221 a počet ľahko ranených 667, do válečného zajatia dostalo sa 200 lekárov a 110 zmizlo na bojišti. Válečná ztrata lekárov Nemecka činí teda 1627. To číslo ukazuje najlepšie, že lekári konajú svoje povinnosti vystavením nebezpečenstvu svojho života a svojho zdravia.

Počet spišských válečných sirôt do 30. septembra obnášal 272. Fond válečných sirôt spišskej stolice doteraz činí 8000 korún.

Porodila trojčatá. Jozefová Lahnerová, manželka strážcu cintorína v Budafoku, porodila zrazu troch zdravých chlapcov.

Smrť. Zo Skalice oznamujú: Vilhelm Koreska, pens. cis. a král. majór, 29. dec. následkom porazenja zomrel v Skalici v 61. roku života svojho.

Potravný spolok koš.-oderbergskej železnice spišsko-novovesskému spolku Červeného Kríža daroval 200 korún.

Prvý millionový rozpočet spiš. mesta Nová Ves (Igló). V tohoročnom rozpočte príjem mesta činí 1,22.719 korún. Je to radostné napredovanie. Vlní príjem činil 816.000 a roku 1913. len 742.000 korún.

Listy z bojišta.

Spišsko-richvaldský gazda Michal Duda Vojtkov, kanoier, v svojej 14. novembra datovanej karotke píše svojmu duchovnému z rumunského bojišta: Dnes som mal veľku radosť. Za 15 mesiacov som nevidel kňaza, ale dnes som bol v kostole na sv. omši; čo som sebe

vždy žiadal, to sa mi dnes dostalo. Včera som dostal kalendár «Posol Sv. Gabriela», i obraz bol v ňom pekný: Najsvätejšie Srdce Ježišove. I «Krestan»-a som včera dostal. Veľkú radosť mám a veľmi ma teší ten obraz aj ten kalendár. Ďakujem im za ich úsluhu. Pán Boh zaplať! Nech prosia Pána Boha, aby ma milý Pán Boh zachránil od dajakého nešťastia!

★

Jozef Plavčan, kaprál debrecinskeho 3. landšturmistského pluku, rodák zo šarišskej obce Kriváň, vo svojej 10. nov. datovanej karotke spišsko-richvaldskému duchovnému píše z ruského bojišta: Čítanie, ktoré mi poslali, som dostal a srdečne im zaň ďakujem. A pýtam ich aj naďalej s dobrým katolíckym čítaním mňa obdarovať. Ich farník Val. Bombara je tu so mnou. Z frontu niet čo oznámiť, pretože je tu teraz ticho. Odporúčam sa do ich sv. omši. Ctiteľ Marianský.

Amerikánsky

„Texas“ ručný mlynek

«Texas» ručný mlynek je najlepší a najlacnejší mlynek prítomnosti, mele každé zrnó, kukuricu pšenicu, ovos, jačmeň, fazulu, žalud atd. Na «Texas mlynku» zdarma prevezmem každú opravu a za každý dobre stojím.

Cena 52 korún

ALOIS KIRALY následníka

Alexander Király

BUDAPEST, VI., Felsőerdősor-u. 6.

8 hodinov

(na 1. poštovú dopisničku) stojí Vás môj hlavný cenník, ktorý na žiadosť pošle sa vám bezplatne.

Prvá dielňa hodín

Ján Konrad

cis. a kr. dvorný zásielca
Brüx číslo 1544. (Čechy).
Nickel alebo ocelové anker hodinky K 6, 7, 8
Hodinky pamiatky na vojnu nickel alebo ocelové K 11, 12.
Armádne radium hodinky nickelové alebo ocelové K 12.
Massívne strieborné Roskopf anker remontoir hodinky K 19, 20
Budičky a hodiny k postaveniu v najväčšom výbere a za lacné ceny.
3 rokov záruka na písme. Zásielka s poštovou dobierekou. Žiadne risiko. Záměna dovolená alebo návrat peňazi

Bezplatne
na žiadosť každý dostane môj hlavný cenník.

ktorý obsahuje veľký výber každého druhu hudobných

nástrojov. Žacke a koncertové husle K 8.60, 9.60, 10.80, 12.50, 16.50, 22.50, 28.50 a vyšej. Dobré harmoniky so školkou ku zdarma sebauku, dľa veľkosti K 8.60, 10.50, 11. 15, 20, po K 150. Záměna dovolená alebo návrat peňazi. Zasielka s poštovou dobierekou

vývozný dom

Ján Konrad

cis. a kr. dvorný zásielca
Brüx číslo 1545.
(Čechy)

Lahké, lež pevne

pluhy s ocelovým hriadelom

pre menšie hospodárstva.

Tieto ocelové pluhy opatrené s károu k postaveniu, sebaoditkom, s hriadefom a pluhou hlavou z čistej ocele, sú tichej a istej chodby, pôdu kypria nálež te a nechávajú po sebe čisté brázdy.

Ponevác každá ich čiastka zhotovená je z najvýbornejšej ocele, vzdor ľahkej ich váhe sú veľmi pevné a trvác.

Zapraž v járme nevyslujú! — Orú v hĺbke 5—15 cm.

S károu, náhradným oračným železom a šraubovým kľúčom.

Pre strednú pôdu vo váhe asi 70 kg. cena **115** korún.

Pre ťažkú pôdu, vo váhe asi 75 kg. cena **120** korún.

Pevné a lacné brány 2-dielné, vo váhe 42 kg. cena **65** korún.

Pri objednovaniach prosíme o závdavok **25** K

Náš cenník na každý pád treba si pýtať.

K dostan u v :

Jozef Marosi a Syna

veľkého obchodu dome kôš a železného tovaru, Esztergom 13.